

Kettingzaag

DE KENMERKEN VAN DE WERKZAAMHEDEN

Dit veiligheidsinstructieblad richt zich op het met de kettingzaag afzetten van bomen en struiken plus het kortzagen van stammen en takken. De te vellen bomen zijn niet dikker dan de geleiderlengte van de kettingzaag, ze staan nagenoeg rechtop, hebben een evenwichtige kruinopbouw en in de omgeving is voldoende valruimte. Hulpmiddelen bij de velwerkzaamheden zijn een wig of velhevel.

- ! Voor het werken met de kettingzaag moet men altijd aan kunnen tonen een bij de werkzaamheden passende opleiding met goed gevolg te hebben afgerond en aan gestelde eisen te voldoen. Zie hiervoor [Richtlijn Praktijkopleidingen](#).

BELANGRIJKE RISICO'S

Werken met de kettingzaag wordt beschouwd als een risicovolle activiteit. Zowel de zager als de helpers eromheen, lopen kans op (ernstig) letsel als gevolg van ongevallen:

- ⚠ Tijdens het vellen of het korten **kan de spanning in het hout ongecontroleerd vrij komen**. Zo kunnen de stammen opscheuren. Een deel van het hout kan dan plotseling en hard tegen het hoofd of een ander lichaamsdeel slaan. Dit wordt bijvoorbeeld veroorzaakt door: verkeerd inschatten van de houtspanning, toepassen van een verkeerde zaagtechniek en/of met te veel kracht een stam omtrekken.
- ⚠ Personen in de directe omgeving van de zaagwerkzaamheden kunnen **geraakt worden door wegzwiepende takken of vallend hout**. Zeker als iemand dicht bij de zager aanwezig is bestaat het risico dat hij **door de zaagketting geraakt wordt**. Dit kan gebeuren als de kettingzaag plotseling uit of van het hout schiet of door een onverwachtse (zaag)beweging.
- ⚠ Door obstakels, ongelijke en schuine ondergrond of loshangende kleding ontstaat het risico op **struikelen of vallen** en het daardoor in aanraking komen met de draaiende ketting.
- ⚠ **Lawaai, trillingen en / of een verkeerde werkhouding** kunnen op langere termijn tot lichamelijke klachten leiden.

WERKVOORBEREIDING

Aandacht voor de juiste organisatie van de werkzaamheden is noodzakelijk. Met een goede werkvoorbereiding kunnen onverwachte, onveilige situaties zoveel mogelijk worden voorkomen.

- ✓ Zorg dat de zager beschikt over **bij de werkzaamheden passende kennis en vaardigheden**. Zie hiervoor de [Richtlijn Praktijkopleidingen](#) op de website van de VBNE.
- ✓ Beoordeel de situatie en creëer een **goede werkruimte**, met aandacht voor: de hangrichting, de lengte en valruimte van de bomen, het verwerken en afvoeren van de takken en stammen, obstakels, vluchtweg, weersomstandigheden, de ondergrond en de mogelijke passanten in de werkomgeving.
- ✓ Deel de werkzaamheden zodanig in dat de **zager bij het uitvoeren van de zaagwerkzaamheden altijd als enige in het risicogebied aanwezig is. Andere aanwezigen moeten op veilige afstand kunnen blijven (minimaal 1,5 maal de boomlengte) Dus:**
 - zelf een velhevel of wig meenemen,
 - takken en stammen alleen afvoeren wanneer er in de afvoerruimte niet gezaagd wordt,
 - maak een veilige en goed bereikbare plek voor het machineonderhoud en het 'schaffen'.
- ✓ Kies een bij de werkzaamheden passende en daarvoor **geschikte kettingzaag**. Gebruik nooit een zogenaamde tophendelzaag!
- ✓ Start altijd met een **goed onderhouden** en op de veiligheidsonderdelen gecontroleerde machine. Controleer of de beitels op de zaagketting scherp zijn.
- ✓ Gebruik alkylaar-benzine en plantaardige, biologisch afbreekbare kettingolie.
- ✓ Organiseer de **noodzakelijke hulpverlening** en stem deze af op de werkzaamheden en de risico's die daaruit kunnen voortvloeien en het mogelijk letsel dat daardoor kan ontstaan. Zie hiervoor de [Checklist VHV](#) op de website van de VBNE.

! **Let op:** bij het uitvoeren van zaagwerkzaamheden moet altijd een tweede persoon aanwezig zijn. Zie voor een toelichting en voor de vereiste competenties van de tweede persoon (hulpverlening, zagen) de toelichting in de [Arbocatalogus bos en natuur](#).

VEILIGHEID TIJDENS DE UITVOERING

Het is de zager zelf die tijdens de werkzaamheden de grootste invloed heeft op het beheersen van de risico's. Daarom moet hij tijdens de uitvoering van de zaagwerkzaamheden voortdurend aandacht schenken aan de organisatie van zijn werk, de werktechniek en een veilige omgeving.

Omgevingsveiligheid

- ✓ Tijdens het zagen mag **niemand dichterbij dan 1,5 tot 2 meter bij de zager in de buurt zijn**. Bij vellen van bomen is dit 1,5 maal de boomlengte.
- ✓ **Verkeer of wandelaars, recreanten, omstanders** moeten op voldoende afstand gehouden worden tijdens de werkzaamheden.
- ✓ De zager houdt zijn **omgeving in de gaten**: hij stopt met zagen en schakelt de machine uit wanneer iemand in de gevarezone komt.

Werktechniek en werkorganisatie

- ✓ **Wijk niet af van de aangeleerde werktechnieken.**
- ✓ Zorg ervoor dat **alle betrokkenen weten welke werkzaamheden worden uitgevoerd en op welke manier** (met welke hulpmiddelen, met welke techniek).
- ✓ Schat altijd goed de **houtspanning** in; de hangrichting van de boom, de struik of tak is bepalend voor de correcte uitvoering van de zaagsneden en de volgorde daarvan.
- ✓ Laat een geveld boom **niet 'onbeheerd vasthangen'**: breng hem direct aan de grond.
- ✓ Controleer vooraf of de kettingzaag is **onderhouden en in goede conditie** verkeert. Controleer of de ketting stil staat wanneer de motor stationair draait. Als dat het niet het geval is, gebruik dan een andere kettingzaag of stel deze goed af.

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Ondanks de genomen veiligheidsmaatregelen blijven er veiligheidsrisico's bij het werken met de kettingzaag. Daarom is voor degene die zaagwerkzaamheden verricht het gebruik van bij het werk passende persoonlijke beschermingsmiddelen noodzakelijk.

Zie ook de '[poster persoonlijke beschermingsmiddelen](#)' op de website van de VBNE.

- ✓ **Zaagbroek** en eventueel zaagjas.
- ✓ Zaagbestendig **veiligheidsschoeisel**.
- ✓ **Werkhandschoenen** die soepel zijn en de handen warm houden.
- ✓ **Helm**, ook voor personen in de omgeving.
- ✓ **Gehoorbescherming**, voor iedereen binnen ±15m.
- ✓ **Gelaatsbescherming**.
- ✓ **Signaalkleding**.

! **Let op:** zorg ervoor dat zaagbeschermende kleding en schoeisel voldoet aan de norm die passend is bij de snelheid van de kettingzaag.